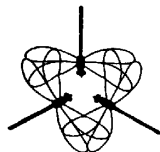

SLOVENSKO ODONATOLOŠKO DRUŠTVO

Vošnjakova 4a, SI-1000 Ljubljana, Slovenija. Tel. 01 / 4 706 329
Internet: <http://www.odonatolosko-drustvo.si>

ERJAVECIA

številka 11

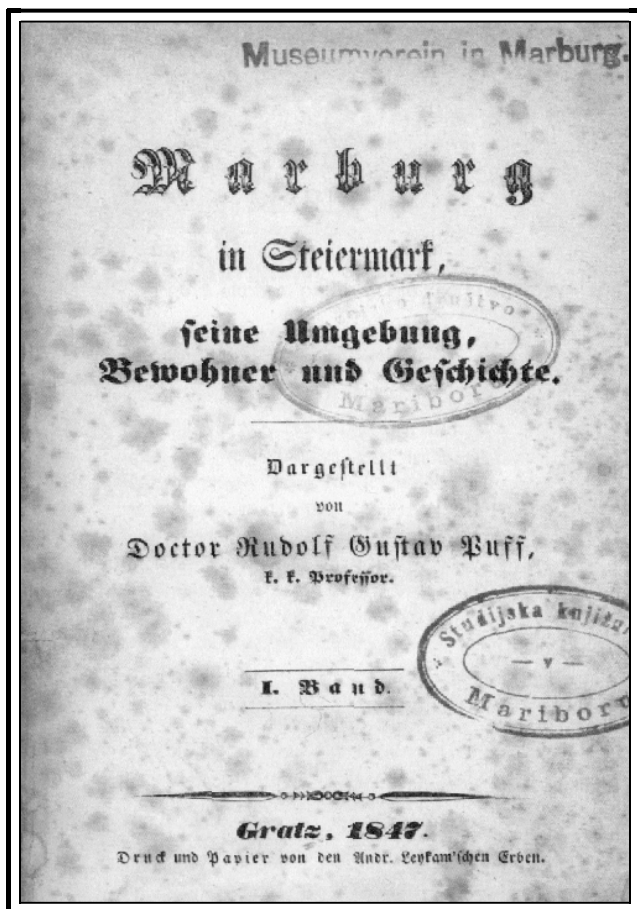
BILTEN

30.04.2001

izhaja dvakrat na leto

ISSN 1408-8185

uredil: Matjaž Bedjanič

NASLOVNICI POD ROB

V pričujoči številki *Erjavecije* smo za naslovno temo izbrali kratko predstavitev pomembnega, a doslej skorajda spregledanega dela iz zgodovine slovenskega naravoslovja. Gre za monografijo »*Marburg in Steiermark, seine Umgebung, Bewohner und Geschichte*«, ki je leta 1847 izšla izpod peresa dr. Rudolfa Gustava Puffa.

Izredno kvalitetno in obsežno delo, katerega uvodno poglavje je namenjeno predstavitvi narave Maribora in okolice, bi v naravoslovnih krogih verjetno še dolgo ostalo pozabljeno, ako bi Založba Obzorja po več kot 150 letih ne izdala slovenskega prevoda tega pomembnega dela. Knjiga z naslovom »*Maribor: Njegova okolica, prebivalci in zgodovina*« je tako v zbirki Documenta et studia historiae recentioris ponovno izšla leta 1999. Obsežno gradivo je skrbno prevedel Franček Vogeltnik, spremno študijo in dopolnitve pa je napisal Jože Curk.

Na prvi strani *Erjavecije* je predstavljena originalna naslovnica Puffove knjige »*Marburg in Steiermark, seine Umgebung, Bewohner und Geschichte*«, ki je leta 1847 izšla v dveh zvezkih pri Leykamovih dedičih v Gradcu. V naslednjih vrsticah smo kratki predstavitvi življenja in dela R. G. Puffa, dodali še »ponatis« slovenskega prevoda uvodnega dela o naravi, ki nam bo približal poldrugo stoletje star pogled na favno Maribora in okolice. Kačji pastirji žal niso omenjeni niti z besedo, so pa zato ostali podatki toliko bolj zanimivi in nedvomno zaslužijo širšo pozornost. Zaradi pomanjkanja časa in prostora je besedilo tokrat predstavljeno brez strokovnih opomb pri posameznih živalskih skupinah. Podrobnejša analiza originalnega besedila je še v pripravi in bo predvidoma objavljena v eni od prihodnjih številok revije *Natura sloveniae*.

RUDOLF GUSTAV PUFF

»MARIBOR: NJEGOVA OKOLICA, PREBIVALCI IN ZGODOVINA«

Rudolf Gustav Puff je monografijo o Mariboru dokončal leta 1846 (originalni rokopis hrani mariborski Pokrajinski arhiv) in naslednje leto je izšla v avstrijskem Gradcu pod naslovom »*Marburg in Steiermark, seine*

Umgebung, Bewohner und Geschichte«. Avtor je knjigo zasnoval in objavil v počastitev pomembnega zgodovinskega dogodka - izgradnje in prihoda železnice v Maribor. V tistih časih je knjiga predstavljala najboljše monografsko predstavitev kakega štajerskega mesta v predmarčni dobi, zaradi česar je bila deležna ugodnih kritik in bila tudi kmalu razprodana. Za njeno visoko raven govori tudi dejstvo, da pri drugih mestih dolgo ni našla posnemovalcev in da je moral tudi Maribor na drugo, a po obsegu in vsebini mnogo skromnejšo monografijo, čakati kar 60 let (A. Mally, 1906).

Življenja in dela dr. Rudolfa Gustava Puffa (1808-1865) na tem mestu ne bomo podrobneje predstavljali, saj lahko veliko podatkov najdemo v njegovi avtobiografiji, ki je vključena v slovenski prevod monografije o Mariboru. Omenimo naj le, da je bil izjemno izobražen in razgledan človek, tako na družboslovnem, kot naravoslovnem področju. V Mariboru je aktivno sodeloval v družabnem življenju, med drugim je tudi vodil leta 1823 ustanovljeno „Bralno-kazinsko društvo“, katerega glavni namen je bil pospeševati družabnost meščanov. Tja so zahajali nekateri mariborski izobraženci, ki so se ljubiteljsko ukvarjali tudi z naravoslovjem in po vsej verjetnosti gre med njimi iskati izvorne avtorje podatkov za posamezne segmente uvodnega poglavja o naravi. Tako so se z botaniko v tistih časih ukvarjali profesor Georg Mally, kameralni uradnik Titel in okrožni komisar Fürstenwärther, kot zoologa sta bila slavna uradnik polkovnega računovodstva H. Justus, pa meščan Hartnagel, z entomologijo se je pečal Josef Holzer...

Spoznajmo torej Maribor in okolico, kot so jo videli zoologi sredi predprejšnjega stoletja:

***

Oglejmo si bežno še *favno* najbližje mariborske okolice. Navadne domače živali: konji, govedo itd., se ne odlikujejo niti s posebnimi lastnostmi niti s posebno velikim številom. Drugače je z vzrejo perutnine, kopunov, puranov, gosi itd., ki v ničemer ne zaostaja za tisto v sosednjih Slovenskih goricah.

Med *lovno divjadjo* srečujemo na Pohorju rdečega jelena (*Cervus elaphus*) in srnjaka (*Capreolus*), divjo mačko (*Felis catus*), navadnega volka (*Canis lupus*), ki je pogosten prav do Ptujске ceste, komaj četrt ure od Maribora, alpskega zajca (*Lepus variabilis*), kuno zlatico (*Martes nobilis*) in le še zelo poredko

rjavega medveda (*Ursus arctos*), kakor tudi gamse, ki so jih v prejšnjih stoletjih, kadar so jih uplenili, pogosto omenjali, pa se zdaj vendarle še zatečejo sem. V okolici so številne lisice (*Canis vulpes*), poljski zajci (*Lepus timidus*), kune belice in dihurji (*Martes foina*, *Foetorius putorius*) celo v mestu; male podlasice (*Foetorius vulgaris*) ob poti proti Kamnici (Gams) in Melju (Melling), kakor tudi v mestnem jarku; velika podlasica (*Erminea*) in vidra (*Lutra vulgaris*) ob Dravi.

Med *perjadjo* poplašajo lovčev trud: divji petelini (*Tetrao urogallus*), ruševci (*Tetria*), gozdni jerebi (*Bonasia*), kotorne (*Saxatilis*), belke (*Lagopus*), poljske jerebice (*Perdix cinerea*), prepelice (*Coturnix dactylisonnans*), kosci (*Crex pratensis*), sloke (*Scolopax rusticola*), čokete (*Scolopax major*), barske sloke (*Scolopax gallimela*). V hribih in gozdnih živijo številne vrste ujed, med katerimi so najodličnejše: beloglavi jastreb (*Vultur fulvus*), rjavi jastreb (*Vultur cinereus*), brkati ser (*Gypaetus barbatus*), sokol selec (*Falco communis*), škrljančar (*Falco subluteus*), mali sokol (*Falco aesalon*), navadna postovka (*Falco tinnunculus*), belorepec (*Haliaeetus ossifagus*), ribji orel (*Pantion haliaetus*), kragulj (*Astur palumbarius*), skobec (*Astur nisus*), navadna kanja (*Buteo lagopus*), močvirski lunj (*Circus cinnaceus*), pepelasti lunj (*Circus pygargus*) ter vse vrste rac, čapelj in štorkelej. Medtem ko so v prejšnjih časih z lahkomiselnim lovom hudo zmanjšali število najljubših *ptic pevk* in npr. povsem pregnali slavčke iz neposredne bližine mesta, pa srečujemo vendarle vse vrste drozgov (*Turdus*), povodnega kosa (*Cinclus aquaticus*), škorca (*Sturnus*), kobilarja (*Oriolus galbula*), prosnika (*Saxicola rubicula*), repaljščico (*Saxicola rubetra*), taščico (*Sylvia rubecula*), modro taščico (*Sylvia suecia*), pogorelčka (*Sylvia phonicurus*), šmarnico (*Sylvia tithys*), malega slavca (*Curruca luscinia*), velikega slavca (*Curruca phylomela*), rakarja (*Curruca turtoides*), srpično trstnico (*Curruca arundinacea*), črnoglavko (*Curruca atricapella*), grahasto penico (*Curruca nisoria*), mlinarčka (*Curruca garrula*), rjavo penico (*Curruca cinerea*), poljskega škrljanca (*Alauda arvensis*), čopastega škrljanca (*Alauda cristata*), hribskega škrljanca (*Alauda nemorosa*), laškega škrljanca (*Alauda calandra*), veliko sinico (*Alauda Parus major*), meniščka (*Alauda atra*), žalobno sinico (*Alauda lugubris*), močvirsko sinico (*Alauda palustris*),

plavčka (*Alauda caerulea*), čopasto sinico (*Alauda cristata*), dolgorepko (*Alauda caudata*), rumenega strnada (*Emberiza citrinella*), ščinkavca (*Tringilla coelebs*), liščka (*Carduelis nobilis*) repnika (*Linarius ruber*), čizka (*Linarius spinus*), kalina (*Pyrhulla vulgaris*).

Mariborsko območje je prej revno kot bogato z *ribami*. Ulov ribičev sestavljajo povprečni krapi iz bližnjih ribnikov, postrvi iz svežih pohorskih potokov, končno pa še silno krepki sulci pri visokem stanju vode. Zraven tega naletimo v Dravi še na ostrize (*Perca*), globočke (*Cobitis*), brkice (*Cobi barbatula*), Gräšling (*Cobi gobis*), babice (*Cob tinca*), belko (*Cob alburnus*), navadne krape (*Carpio*), postrvi (*Trutta*), lipane (*Thymallus*), navadne ščuke (*Lucius esox*), ki so pogosto zelo velike in stare.

Dvoživk (*Amphibia*) je na tem območju mnogo pri Treh ribnikih, na Mariborsken otoku pri Kamnici (*Felberinsel*) in na Pohorju, in sicer najprej med žabami: več vrst pupkov, med njimi mali vodni pupek (*Triton teniatus*) z rumenimi progami po telesu, na Pohorju, *Triton igneus*, ki je na trebuhu ognjeno rdeč, pri Črnih jezerih na Mrzli planini na Pohorju, močerad (*Salamandra terrestris*), zelena rega (*Hyla arborea*), zelena žaba (*Rana esculenta*), rjava sekulja (*Rana temporaria*), rdeči urh (*Bombina ignea*), česnjarka (*Bufo fuscus*), navadna rdečkasto rjava krastača (*Bufo cinereus*), ki dočaka starost do 15 let, mladih krastač je po toplem dežju na tisoče na poti k Trem ribnikom; zelo redka je votlinska krastača (*Bufo obstreticans*), ki drsti v pesku, na suhih krajih Pohorja pogosto čevelj globoko pod površjem.

Naše *kače* spadajo, tako kakor vse evropske, k luskarjem, in sicer imamo na Pohorju gada (*Coluber berus*), ki je redkokdaj daljši od dveh čevljev; med očmi ima dve ploščici in na hrbtu črno cikcakasto progo, samci so svetlo rjasto rjavi, samice rjavo sive ali modro sive; njegova poglavitna hrana so miši, v njihovih luknjah tudi prezimuje; navadni gad (*Vipera aspis*) je okrog tri čevlje dolg, rjav s štirimi vrstami črnih lis; navadna belouška (*Coluber natrix*) je modrikasto siva, 2 do 4 čevlje dolga, v bližini vode in hlevov, kleti in kuhinj, sploh tam, kjer so žabe ali mlek, zlasti ob Pesnici, rumenkasta, 3 do 5 čevljev dolga, pleza na drevje in je podobna po mošku dišečemu navadnemu gožu; rdečkasto sivo pisana poljarica (*Coluber austriacus*) je redkejša,

okrog kuščarjev se ovije kakor udav in jih pogoltne; najdemo jo v Rušah (Maria-Rast) in Fali. Med breznogimi *plazilci* so zastopani: navadni slepec (*Anguis fragilis*), 1 čevljev dolg, za mezinec debel, rdečkasto rjav, s tremi temno rjavimi progami zgoraj, sploh ne grize, ker ima tako majhna usta, da požira samo žuželke; *Lacerta agilis et viridis* (kušer/kuščarica) skače psom na smrček, na Pohorju in Teznem doseže dolžino 15 palcev; rumena kuščarica (*Lacerta crocea*) je 6 palcev dolga; *muralis* (rjava pozidna kuščarica).

Predvsem pa so krasni *metulji*, pri katerih poleg običajnih južnonemških vrst mnoge vrste že spominjajo na bližino Italije. Naj jih navedemo: *Populi* (veliki trepetlikar), *Rumina* (petelinček), *Sphinx Ocellata* (okati veščec), *Sphinx populi* (topolov veščec), *Sphinx Tiliae* (lipov veščec), *Sphinx Nerii* (oleandrovec), *Sphinx Convolvuli* (slakov veščec), *Sphinx Ligustri* (kalinov veščec), *Sphinx Atrops* (smrtoglavец), *Sphinx Celerio* (veliki vinski veščec), *Sphinx Elpenor* (srednji vinski veščec), *Sphinx Porcellus* (mali vinski veščec), *Sphinx Vespertilio* (netopirjavec), *Sphinx galli* (lakotov veščec), *Sphinx Quercus* (hrastov veščec), *Sphinx Oenotherae* (svetlinov veščec), *Phalena Atacci-Saturnia* (?), *Pavonia major* (veliki nočni pavlinček), *Pavonia media* (srednji nočni pavlinček), *Pavonia minor* (mali nočni pavlinček), *Tau* (beli T), *Bombices Quercifolia* (hrastolistni prelec), *Populi folia* (topolovolistni prelec, malo svetlejši), *Betuli folia* (trepetlikovolistni prelec, zelo bled), *Ilici folia* (bodikavolistni prelec), *Taraxaci* (regratov prelec), *Pruni* (slivova kokljica), *Potatoria* (rosopivka), *Venula* (veliki viličar), *Bucephala* (lipova hrbtorožka), *Versicolor* (brezov prelec), *Caja* (navadni medvedek), *Villica* (črni medvedek), *Monoecha* (smrekov prelec), *Purpuria* (škrlatni medvedek), *Aesculi* (kostanjev zavrtač), *Noctua Aulica* (rmanov medvedek), *Noctua Sponsa* (veliki rdeči trakar), *Noctua Promissa* (mali rdeči trakar), *Noctua Nupta* (navadni rdeči trakar), *Noctua Pacta* (vrbov rdeči trakar, dlakast), *Noctua Traxini* (modri trakar), *Noctua Janthina* (širokorobi rjavi trakar), *Noctua Fimbria* (bledi trakar), *Noctua Paranimpha* (navadni rumeni trakar).

O *hroščih*. Vse vrste kozličkov, kakor: *Hamaticherus-Prionus calichroma alpina*, *Saperda*, *Lamia tristis et textor*, *Ceramix*, *Purpuricenus megosa* idr.; vse vrste *Carabus* (krešiči, cvetni

hrošči in lepenjci); za območje v okolici Maribora so značilni Cucujus depressus, dve vrsti Hololepta plana, Nebria, Corcolis, Pterostichus justii (popolnoma nove vrste), ki so jih poprej odkrili samo na Ogrskem, Hrvaškem in v Dalmaciji; tudi večina *drugih žuželk* južne Nemčije doseže zavoljo ugodnega podnebja večjo velikost, bolj so številne in bolj razširjene, tako: pozidni prašiček (Oniscus asellus), peščeni prašiček (Julus sabulosus), strige (Scolopendra), pršica (Acarus fluviatilis), pasji klop (Ixodex caninus), sirova in mokna pršica (Acarus casei et farinae), slednja zlasti na posušenih slivah; na vrabcih in ščinkavcih pa Acarus passerinus.

Prav tako so zastopani pajki, in sicer navadni Aranea, Salticus scenicus (spomladi na oknih), Dolomedes mirabilis (z dolgimi nogami, v gozdu), zemski in obvodni risek (Lycosa ruricola et linoralis), kletar (Segestria senoculata), križavec (Epeira diadema), zelena Cucurbitina, navadni ščipalec (Scorpio europaeus) na Pohorju, muhe (Musca), ose šiškarice (Cynips), lesne ose (Sirex) vseh vrst; mravlje (Formica herculeana, rufa, fusca, nigra, rubra); mnogo peščenih os (Spheg), čmrljev (Bombus), sršenov (Vespa carbo).

Bolj slabo so raziskani *mehkužci* našega območja. Po številu in velikosti so opazne črevesne gliste, podančice (Oxyurus), pri konjih in ljudeh bičeglavec (Trichocephalus dispar), glistice (Filaria), Nestelwürmer (Vena medinensis); med živimi nitmi Gordius aquaticus, tanek kakor nit, pogosto zelo zavozlan, v vodnih jarkih na poti k Sv. Urbanu; Kappenwurm (Cucullanus elegans v črevesju naših rečnih rib; človeška glista (Ascaris lumbricoides), prav tako Strongylus armatus, pri ljudeh; gigas, izredno velik, pri psih; med močvirskimi črvi medicinska pijavka (Hirudo medicinalis et gulo), deževnik (Lumbricus terrestris).

Bogato naravo našega ozemlja bomo prepustili drugim, bolj izčrpnim opisom, mi se bomo pa posvetili več kot petstoletni človekovi dejavnosti v mestu in njegovih razcvetajočih se predmestjih, ki umejo kakor podeželske lepoticice smiselno združevati prirodnost in okus. Okolica, oddaljena več kot miljo od mesta v vseh smereh, pa bo zajeta v tretjem razdelku.

***

(M. BEDJANIČ)

ZANIMIVI IN DOSLEJ SPREGLEDANI PODATKI O KAČJIH PASTIRJIH KOROŠKE Z ZAČETKA 20. STOLETJA

Pri prebiranju *Rdečega seznama kačjih pastirjev avstrijske Koroške* (HOLZINGER et al. 1999), mi je padla v oči pripomba v zvezi z višnjevo devo *Aeshna affinis*, za katero naj bi po domnevi avtorjev star Puschnigov podatek iz začetka 20. stoletja (PUSCHNIG 1908), dejansko izviral iz Slovenije - natančneje iz mesta Ravne na Koroškem. Seveda ni preostalo drugega, kot pobrskati po originalnih člankih in priti stvari do dna.

Domneve avstrijskih kolegov so se zelo hitro izkazale za pravilne, saj je Puschnig v uvodu k nizu člankov dovolj jasno opredelil izvor materiala (PUSCHNIG 1905a). Tako lahko preberemo, da je "okolica mesta Ravne na Koroškem (nemško ime: "Gutenstein") relativno bolj obdelana, za kar gredo zasluge dr. Steuerju, ki je med poletnim bivanjem v zdravilišču Rimski vrelec (nemško ime: "Römerquelle") za avtorja zbiral kače pastirje v avgustu 1904". Še zlasti omemba Rimskega vrelca pri Kotljah, kjer so zdravilne lastnosti bogatega izvira železove slatine cenili že v antiki, je ovrgla vsakršen dvom o slovenskem poreklu podatkov, ki so predstavljeni v nadaljevanju:

Lestes dryas (sub *Lestes nympha* Selys) – Pri Ravnah na Koroškem (B..., b..., 7. avgust 1904; leg. dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905b)

Ischnura elegans (sub *Agrion elegans* Linden) – Pri Ravnah na Koroškem (avgust 1904; dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905b)

Aeshna affinis (sub *Aeschna affinis* Lind.) – Rimski vrelec pri Ravnah na Koroškem (b, 10. avgust 1904; "na robu gozda leta sem ter tja"; leg. dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905a)

Aeshna cyanea (sub *Aeschna cyanea* Müll.) – Rimski vrelec pri Ravnah na Koroškem (avgust 1904, leg. dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905a)

Ophiogomphus cecilia (sub *Gomphus serpentinus* L.) – Ravne na Koroškem (B , 27. avgust (1904?), leg. dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905a)

Orthetrum brunneum (sub *Libellula brunnea* Fonsc.) – Pri Ravnah na Koroškem, avgust 1904, pogost (dr. Steuer) (PUSCHNIG 1905a)

Sympetrum pedemontanum (sub *Libellula pedemontana* Allio.) – Pri Ravnah na Koroškem (avgust 1904, B..., dr. Steuer). Med Steuerjevimi primerki izstopa eden z mnogo manjšo velikostjo telesa (dolžina telesa 27mm proti 35mm pri ostalih). Omembe vredne so tudi nepigmentirane, stekleno svetle, kot proso velike pege, ki se pojavljajo na obarvanih progah zadnjih kril pri več primerkih. (PUSCHNIG 1905a)

Sympetrum striolatum (sub *Libellula striolata* Charp.) – Ravne na Koroškem (avgust 1904). Steuer je našel vrsto v avgustu v koleslju. "Koleselj proti poldnevu, pri čemer leta sorazmerno previdno, večinoma na sredini ribnika; koleselj traja verjetno zelo dolgo." (PUSCHNIG 1905a)

Predstavljeni podatki so izredno zanimivi, saj je favna kačjih pastirjev Koroške le zelo fragmentarno poznana. V prispevku o kačjih pastirjih širše okolice Dravograda so KOTARAC et al. (1996) za to območje zabeležili 33 vrst. Če dodamo še zgoraj predstavljene Puschnigove podatke (PUSCHNIG 1905a, 1905b), lahko odonatni favni Koroške prištejemo še obrežno zverco *Lestes dryas*, višnjevo devo *Aeshna affinis*, progastega kamenjaka *Sympetrum striolatum* ter pasastega kamenjaka *Sympetrum pedemontanum*.

Zgoraj omenjene slovenske podatke iz prvih dveh prispevkov o poznavanju favne kačjih pastirjev Koroške (PUSCHNIG 1905a, 1905b) je avtor še enkrat pregledno zbral v svojem naslednjem delu (PUSCHNIG 1906), kjer najdemo med razpravo o variabilnosti sinjega presličarja *Platycnemis pennipes* še podatke o njegovem pojavljanju v okolici Rogaške Slatine na Štajerskem. Nekaj podatkov za Slovenijo pa lahko izbrskamo v še enem Puschnigovem delu (PUSCHNIG 1908). Tukaj avtor za Bohinjsko jezero omenja najdbo samčka in samičke modrega ploščca *Libellula depressa* ter samčka kovinskega lesketnika *Somatochlora metallica*, za Blejsko jezero pa navaja najdbe sinjega presličarja *Platycnemis pennipes*, bleščečega zmotca *Enallagma cyathigerum* in številnih krvavordečih kamenjakov *Symptetrum sanguineum*...

Omenjena dela (PUSCHNIG 1905a, 1905b, 1906, 1908) bodo seveda vključena v Gradivo za odonatološko bibliografijo Slovenije, enako tudi prispevki različnih avtorjev (RAAB (1993) in WARINGER (1982)), ki so povzeli nekatere Puschnigove podatke za okolico Raven na Koroškem, nevedoč, da gre dejansko za favnistične podatke iz Slovenije.

Čeprav objavljenih del dr. Romana Puschniga niti po vsebini, niti po orientiranosti v slovenski prostor, nikakor ne gre primerjati z deli botanika A. Hayeka, pa ornitologa O. Reiserja in še nekaterih naravoslovcev iz prvih desetletij 20. stoletja, predstavljajo njegovi prispevki za slovensko odonatologijo brez dvoma dragocen dokument. Ob koncu naj zato potegnem vzporednico in dodam le še razmišljanje o nujnosti in pomenu objavljanja rezultatov našega dela, pa naj gre tudi za majhne favnistične notice in podobne, na videz nepomembne drobce informacij. Dejstvo je, da "pisana beseda ostane" in kot taka že danes predstavlja dragocen delček v mozaiku poznavanja kačjih pastirjev Slovenije, za prihodnje rodove pa bo še stoletja pomenila zgodovinski dokument o stanju nekega drobnega segmenta narave v določenem času in prostoru.

LITERATURA:

HOLZINGER, W. E., H. EHMANN & M. SCHWARZ-WAUBKE, 1999. Rote Liste der Libellen Kärntens. *Naturschutz in Kärnten* 15: 497-507.

- KOTARAC, M., M. BEDJANIČ, A. PIRNAT & A. ŠALAMUN, 1996. Dragonfly records from the Dravograd area, northern Slovenia (Odonata). *Opuscul. zool. flumin.* 144: 1-9.
- PUSCHNIG, R., 1905a. Kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia II* 95: 18-31.
- PUSCHNIG, R., 1905b. Kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia II* 95: 61-72.
- PUSCHNIG, R., 1906. Weitere kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia II* 96: 109-120.
- PUSCHNIG, R., 1908. Kärntnerische Libellenstudien, Dritte Folge. *Carinthia II* 98: 87-101.
- RAAB, R., 1993. Beitrag zur Kenntnis der Libellenfauna des Pressegger Sees und anderer Gewässer des Gailtales (Kärnten) (Insecta: Odonata). *Carinthia II* 183/103: 443-452.
- WARINGER, J., 1982. Beitrag zur Kenntnis der Libellenfauna des Hafnersees (Kärnten). *Carinthia II* 172/92: 355-360.

(M. BEDJANIČ)

DROBTINICE IN OCVIRKI

Po vzoru slovenskih ornitologov smo v naš društveni bilten uvedli rubriko, ki je namenjena objavi posamičnih favnističnih podatkov, zanimivih opažanj in dogodkov, ki so morda "premajhni" za objavo članka, v terenskih beležnicah in naših glavah pa nanje kaj kmalu pozabimo. Zaželjeni so podatki za redke in ogrožene vrste, predvsem iz območij od koder doslej niso bile znane, izjemno zgodnje ali pozno pojavljanje določene vrste, notice o nenavadnem vedenju, skratka karkoli zanimivega iz tega ali onega razloga. Podatki naj bodo čim bolj natančni, zato je nujna navedba datuma, natančne lokalitete in imena popisovalca. **Prispevke prosim pošljite na naslov: Matjaž Bedjanič, Fram 117/a, 2313 Fram.** Vljudno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

ČRNI KAMENJAK *SYMPETRUM DANAE* IN PASASTI KAMENJAK *SYMPETRUM PEDEMONTANUM* TUDI NA DRAVSKEM POLJU

Dravsko polje lahko brez pretiravanja ocenimo za odonatološko najboljše obdelan del Slovenije. Kako tudi ne – doslej je bilo namreč na tem območju zabeleženo pojavljanje kar preko 50 vrst kačjih pastirjev (BEDJANIČ et al. 1999). Marsikdo bi mislil, da so terenski izleti na takšna območja počasi že kar nezanimivi in možnosti za nova odkritja zelo majhne. Pa temu seveda ni tako, saj je narava vedno polna presenečenj. Predlanski avgust je bil kačjepastirski mesec presenečenj na vodnem zadrževalniku Medvedce v bližini Pragerskega.

V vetrovnem, a lepem in sončnem dopoldnevu sem se 14-VIII-1999 sprehodil po severovzhodnem delu nasipa vodnega zadrževalnika Medvedce. Večino časa sem namenil opazovanju številnih parčkov stasitih kamenjakov *Sympetrum depressiusculum*, ki so brez sramu pozirali pred objektivom fotoaparata in šele z

dodobra razbeljeno glavo in suhimi usti sem počasi popisal še ostale kačje pastirje. Ko sem tako dosegel mesto vtoka Polskave v zadrževalnik so me razbeljeni nasipi s posušeno vegetacijo podzavestno spomnili na glinokope v prleških Borecih ali usedalnike pri Puconcih na Goričkem, kjer sem imel pred nekaj tedni po dolgem času priložnost ponovno opazovati pasastega kamenjaka *Sympetrum pedemontanum*. Zamišljen sem naredil še nekaj korakov po nasipu in pred mano se je seveda - od kdo ve kje - pojavila osamljena samička pasastega kamenjaka. Presenečenje je bilo popolno, zaradi močnega vetra in bingljajočih travnih bilk pa je žal ostalo fotografsko nezabeleženo. Rjave proge na krilih pasastega kamenjaka delujejo namreč v takšnih pogojih zelo "maskirno", tako da sem spreletavanju samičke le težka sledil s pogledom. Ko sem se ji slednjič dovolj približal, pokleknil in že prislonek oko k fotoaparatu je v delčku sekunde na krilih vetra zajadrala na drugo stran nasipa, kjer sem jo zatem seveda zaman iskal...

S kakšnimi nameni sem se čez dober mesec dni, natančneje 24-IX-1999, ponovno vrnil na Medvedce, verjetno ni treba podrobneje razlagati. Namesto proslavitve bližajočega zaključka sezone z uspelo sliko pasastega kamenjaka v jutranjem soncu, pa me je tokrat pričakalo še eno presenečenje. V šasju na severni strani zadrževalnika sem namreč že na nekaj metrov opazil samičko kamenjaka, ki je bila drugačna od še vedno zelo številnih samičk stasitega kamenjaka *Sympetrum depressiusculum*. Že po nekaj korakih je njeno identiteto izdal značilni črni vzorec na oprsju ter podolžna temna proga na strani zadka – pred sabo sem imel samičko črnega kamenjaka *Sympetrum danae*. Sonce ni preveč pripekalo, tako da je pritlehno zalezovanje hitro obrodilo fotografske sadove (SLIKA 1). Seveda sem nato križem in počez pretaknil obsežen sestož šasja na severni strani

SLIKA 1: Samička črnega kamenjaka *Sympetrum danae*. (Medvedce pri Pragerskem, 24-IX-1999, Foto: M. Bedjanič)

zadrževalnika, vendar sem uspel zabeležiti le še enako osamljenega samčka črnega kamenjaka. Sama najdba me je zelo razveselila, takoj pa se mi je zastavilo vprašanje o "poreklu" opaženih osebkov. Črni kamenjak je v Sloveniji zelo redek in v tem delu severovzhodne Slovenije so močne populacije znane le s Pohorja, kjer je bil zabeležen na Črnem jezeru pri Osankarici in ribniku Jezerce v bližini

Rogle. Iz nižinskih predelov podatkov za to vrsto skorajda ni, z izjemo neobjavljenega podatka za osamljenega samčka črnega kamenjaka, ki sem ga dne 01-VIII-1994 zabeležil na Turnovih ribnikih pri Račah. Tudi v Avstriji, še zlasti v južnih delih, je črni kamenjak omejen na hribovite predele. Zanimivi pa so podatki iz sosednje Štajerske, kjer je bil črni kamenjak med drugim najden tudi v zaraščenih mrtvih rokavih na Lipniškem polju (HOLZINGER, 1992). Če se vrnemo v Slovenijo lahko domnevamo, da je izvor črnih kamenjakov iz Medvedce in Turnovih ribnikov najverjetneje iskati nekje na Pohorju. Nenazadnje znaša zračna razdalja med Črnim jezerom in zadrževalnikom Medvedce manj kot 20 kilometrov, kar je za kačje pastirje kova črnega kamenjaka, pravzaprav prava malenkost.

Na koncu pa še zelo na kratko o naravovarstvenem pomenu in problematiki vodnega zadrževalnika Medvedce. Poleg 35 zabeleženih vrst kačjih pastirjev (LABUS, 2000; M. BEDJANIČ, neobjavljeni podatki), predstavljajo Medvedce eno zadnjih zatočišč za številne ogrožene rastlinske in živalske vrste. Pestrost močvirskih bivališč ter raznolikost favne in flore na vrstnem nivoju, uvrščajo vodni zadrževalnik Medvedce med naravovarstveno najpomembnejša mokrišča v Sloveniji, ki so za ohranjanje biotske raznolikosti naše države izjemnega pomena. Območje je ogroženo zaradi intenzivnega ribogojstva in evtrofizacije, pretiranega dviga gladine vode, vnosa tujerodnih vrst rib ter delno tudi intenzivnega kmetijstva na okoliških površinah. Za izboljšanje trenutnega stanja je nujna uvedba prilagojenega in ohranjanju narave podrejenega estenzivnega gospodarjenja z močvirnimi in vodnimi površinami ter znižanje gladine stalne ojezeritve. Pripraviti je treba načrt upravljanja, ki bo vzpodbujal sonaravno rabo tega območja ter natančno določal bodočo namembnost in vlogo zadrževalnika.

(Matjaž Bedjanič, Fram 117/a, 2313 Fram, e-mail: matjaz.bedjanic@guest.arnes.si)

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 1999. New records of *Hemianax ephippiger* (Burmeister, 1839) in Slovenia (Anisoptera: Aeshnidae). *Exuviae* 6: 14-18.
- BEDJANIČ, M., A. PIRNAT & A. ŠALAMUN, 1999. Prispevek k poznavanju kačjih pastirjev širšega območja ob reki Dravi med Ptujem in Središčem ob Dravi, severovzhodna Slovenija (Insecta, Odonata). *Natura Sloveniae* 1: 45-69.
- BEDJANIČ, M., 2000. *Analiza stanja biotske raznovrstnosti Slovenije: Kačji pastirji (Odonata)*. Elaborat za MOP - Upravo RS za varstvo narave, Fram, 34 str.
- HOLZINGER, W. E., 1992. Die Libellenfauna der Mur-, Sulm- und Laßnitzauen des Leibnitzer Feldes (Steiermark, Österreich). *Libellula* 11(3/4): 175-180.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju, 205 pp.
- LABUS, N., 2000. *Kačji pastirji akumulacije Medvedce z biologijo kritično ogroženih vrst*. Raziskovalna naloga za 17. srečanje mladih raziskovalcev za napredek Maribora, II. gimnazija Maribor, Maribor, 30 str.

IZOBRAŽEVANJA ZA MLADE OKOLJEVARSTVENIKE V REC-U

Ob podpori nizozemskega ministrstva za okolje in prostor, japonskega posebnega sklada in fundacije Coca Cole, bo REC iz Szentendreja tudi v letu 2001 pripravil program izobraževanj za mlajše člane nevladnih organizacij iz držav srednje in vzhodne Evrope ter Skupnosti neodvisnih držav (NIS).

Program je namenjen:

- krepitvi usposobljenosti NVO za soočanje z organizacijskimi in vodstvenimi vprašanji,
- razvijanju vodstvenih sposobnosti mlajših članov NVO in s tem tudi njihovih organizacij,
- preseganju kulturnih in narodnostnih razlik pri intenzivnem delu v večkulturnem okolju,
- seznanjanju z novimi načini reševanja okoljskih problemov, kot so moderne informacijske tehnologije ali tržno usmerjene rešitve,
- usposabljanju za razvijanje projektnih idej ter pripravi in vodenju projektov.

Štiri tedne trajajoči izobraževalni programi potekajo v obliki interaktivnih delavnic, ki se nanašajo predvsem na posebne potrebe članov NVO v srednje- in vzhodnoevropski regiji ter Skupnosti neodvisnih držav. To so delovanje nevladnih organizacij in vodenje projektov, strategija organiziranja kampanj in delo z mediji, komunikacijske veščine, pridobivanje sredstev, soudeležba javnosti pri sprejemanju odločitev o okolju, izdelava poslovnih načrtov za NVO in drugo.

K sodelovanju so vabljeni člani nevladnih organizacij, stari med 20 in 30 let, ki so dejavni na okoljskem področju in dobro obvladajo angleški jezik.

Tečajniki bodo nameščeni na sedežu REC-a v Szentendreju, REC pa bo kril tudi stroške potovanja, prehrane, nastanitve in izobraževanja.

Edini preostali termin je 10.09.- 07.10.2001 (rok za prijavo: 24.08.2001).

Podrobnejše informacije o načinu prijave in o izobraževanju so na voljo na REC-ovih spletnih straneh: <http://www.rec.org>, v slovenski pisarni in na sedežu REC-a pri: ADRIANI CRACIUN, REC – NGO SUPPORT AND CAPACITY BUILDING, ADY ENDRE 9-11, 2000 SZENTENDRE, HUNGARY; tel: 0036 26 311 199; fax: 0036 26 311 294; e-mail: acracium@rec.org.

Povzeto iz revije »Bilten REC-a v Sloveniji« – november 2000

LIKOVNA RAZSTAVA

V Brdu pri Kranju je v Restavraciji Zois od 16. marca 2001
na ogled razstava likovnih del

»KAČJI PASTIRJI«

slikarke
MILANKE GROHAR

Razstava bo postavljena do jeseni 2001.
Vljudno vabljeni!

KAČJI PASTIRJI V LITERATURI I.

Kačji pastir

Voda v ribniku se svetlo blešči in nobena sapica ne pihlja. Samo štorclja išče žabe v blatu. Skozi ločje zabrenčita kačja pastirja.

Videti sta kot dva drobna helikopterja. Lebdita v zraku, strmogavljata navzdol in se spet dvigujeta navpično navzgor – ali pa preprosto letita v vzratni smeri. Kajti premikata lahko vsako krilo posebej. Kratek čas postaneta na kalužnici ali na lokvanjevem listu.

Pred kakim letom je samička odložila jajčeca na trsovo steblo pod vodo. Iz njih so se izlegle majhne ličinke. Skrivale so se v vodi in prežale na plen.

Vsaka ličinka ima »lovsko krinko«, ki jo lahko izvesi pod glavico. Tako lahko bliskovito ulovi paglavca ali majhno ribo. V tem času se ličinke znova in znova levijo. Pred zadnjo levitvijo zlezejo ob trstih iz vode. Njihova telesa se morajo privaditi zraka, saj so prej dihale s škrgami. Iz ščetinastih ličink se izležejo bleščeče se modre žuželke z nežnimi prosojnimi krilci.

Velikost: 6 centimetrov

Razpon krilc: 11 centimetrov

Hrana: žuželke (hrana ličink: žuželke, paglavci, majhne ribe)

Življenjska doba: 1 leto

Sestavek o kačjih pastirjih in slika sta povzeta iz knjižice: RIHA, S., 1993. *Še vedno nosimo otroška oblachila*. DZS, Ljubljana, str. 16-17. Prikupno opremljena knjižica ima skupno 28 strani in je prevod nemškega dela z naslovom »Wir tragen noch das Kinderkleid«, ki je izšlo leta 1990 pri založbi Betz Verlag (Wien – München).

KAČJI PASTIRJI V LITERATURI II.

ZDRAVO, MODRORITI DROBIŽ!

Atlas, ki mu namenjam te vrste, mi je nastavilo pred nos naključje. Tudi branja sem se lotila bolj slučajno, ker, roko na srce, do kačjih pastirjev ne gojim nobenega čustvenega odnosa. No, nisem ga. Spreminjanje se je sprožilo pod vtisom velike topline, s katero so žverce na teh straneh predstavljene. In še bolj zaradi velike večšine jezika. Res, Atlas kačjih pastirjev Slovenije, ki ga je leta 1997 objavil Mladen Kotorac s sodelavci (iz Centra za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju), je prav zapeljiva knjiga.

Že mogoče, da je tudi strokovno neoporečna. O tem ne rečem nič, ker do teh žužkov nimam odnosa in o njih nobenega znanja, o metodologiji kartiranja in obdelavi podatkov tudi ne. Nekaj pa vem o jeziku in slogu, o inventivnosti in puščobi izražanja, o domišljijjskih obratih sredi podatkovnih kolovozov. In zato lahko rečem, da je tudi sredi konkurence pesniških zbirk Atlas kačjih pastirjev upoštevanja vredna literatura.

Tega drobižka so našteli 73 vrst. Seveda ima vsaka svoje ime (tudi kakšen sinonim za povrh) in že tu se začne bralni užitek. Seznam, če je abecedni, uvaja afriški minlivec, zaključuje zgodnji trstničar, vmes pa je vsega. Nastopajo škratci in zverce, studenčarji in spreletavci, deve in peščenci. Vsak samostalnik ima pridevnik, tako da najdemo mačkovega studenčarja in dristravičnega spreletavca, malega rdečeokca in blede devo, prisojnega zimmnika in modroritega spremljevalca, deviškega pastirja in sinjega presličarja.

Vendar se domiselnost, za katero je čutiti veselje do igre, ne ustavi ob poimenovanjih. Izrazito natančno delo - iskanje razširjenosti žuželk to pač je - bi lahko spremljalo strogo naštevanje podatkov o ličinkah, različno starih osebkih, njihovih jajčecih in levih. Ampak avtor si noče zamoriti življenja s pustoto, pa si zato sposoja in pomerja vseh sort besedne zveze. Ko predstavi modrega bleščavca, pove:

»V parafrazi znane reklame bi modrega bleščavca lahko imenovali kačji pastir vaše in naše mladosti. Vsekakor je to vrsta, ki večini ljudi predstavlja sinonim za kačjega pastirja... Tistim, ki morda želijo obuditi mladostne spomine, priporočamo večerni sprehod po Ljubljanskem barju.«

Kje pa bi našli močvirskega lebduha? »Laže kot naštevati habitate močvirskega lebduha, je povedati, da tekočih vod ne mara,« iz srca pa ljubi opekarno v Pragerskem. O enem zvemo, da ga »razen težkih stopinj zablodelih krav in izgubljenih popotnikov« čisto nič ne moti, o drugem pa, da so »samice travniškega škratca največkrat zalotili pri prešuštvovanju. Njihov partner v koleslju je najbolj pogosto modri kresničar.«

Za bralce je posebej zanimivo, da se s pomočjo postopka, ki je literaren, avtorju posreči iz neznatnega žužka narediti osebo, tako rekoč junaka. Recimo:

»Ko konec avgusta ob kakšni stoječi vodi ugledamosrednje velikega, vendar precej neznačilnega kačjegapastirja, se nenadoma zavemo, da se bo kačjepastirsko poletje kmalu prevesilo v jesen. Največkrat je to samec prodnega modrača z razcefranimi in umazanimi krili ter zlizanim modrikastim poprhom. Čeprav je le še bleda senca žuželke izpred meseca ali dveh, svoj teritorij brani enako zavzeto kot prej.«

Zagotovo pa ne bi pisala teh stavkov očaranosti nad neko knjigo, ko pred tem in ob tem ne bi bilo toliko razočaranosti. Knjige iz družboslovja in humanistike, ki jih največ berem, se krčevito trudijo, da bi bile čim bolj stroge in poškrbljene, ker bodo, menda, le tako veljale za strokovne. Zato na minimum zmanjšajo število besed, se izogibajo vsem zaimkom, oklestijo rabo pridevnikov, se odpovedo humorju in iskrivosti, se nasploh bojijo vsake besedne sproščenosti kot vrvohodci globine. Za nameček se mnogim avtorjem sploh ne da prevajati, temveč tujim besedam dodajo le slovenske končnice, pa so stvari kar redundantne, vigorozne, molestantne, fokusirane... A kaj bi zdaj o tem. Lepo je, da se v tako nepričakovanih habitatih kot je naravoslovje najde radoživo, spreminjasto, iskrivo veselje do jezikovne ustvarjalnosti. In v zadoščenje mi je, da za kulturni praznik, ko imajo vsi polna usta umetnikov, lahko rečem kaj spodbudnega o iskalcih kačjih pastirjev in o njihovih modroumnih in modroritnih pogruntavščinah.

Z zanimivim prispevkom v Delu – prilogi Znanost (letnik 43, št. 31, 07.02.2001, str. 25), je letošnji kulturni praznik obeležila avtorica Alenka Puhar. Ko smo odonatologi po skoraj štirih letih na naš Atlas že skoraj pozabili, ga bo brez dvoma treba ponovno vzeti v roke. Ali smo ga, še zlasti z leposlovnega vidika, sploh do konca prebrali?...

KAČJI PASTIRJI V LITERATURI III.

ODA VODI: KAL

Kje so že časi, ko je vsaka vas na Krasu imela svoj kal, mlakužo, kjer se je pod večer, vračajoč se s paše, napajala živina. Grezasta tla so bila polna globokih odtisov parkljev in kopit, iz kravjekov in konjskih fig se je kadilo še dolgo v noč. Ob sončnem vzhodu, ko so se razbežale jutranje megle, se je tu dogajalo marsikaj neverjetnega. S prvimi sončnimi žarki je pričelo iz greza gomazeti črno oblateno bitje s štrlečimi nogami in životcem v oklepu. Povzpelo se je na telo rastline in zastalo na njenih prsih. Čez čas je telesce pričelo pokati kakor po šivu; iz zeva na hrbtu se je izmotala goseničasta glava in segla z mehkim oprsjem tako daleč nazaj, da je iz oklepa izvlekla tudi metuljasti zadek. Da pri tem ni padlo vznak, sta ga zadrževali dve svetli naramnici, opasani za oklep, prilepljen na rastlino. Zdaj se je dete vzravvalo in v blazinici, skrbno zloženi na hrbtu, je pričel vdirati zrak, da sta se podaljševali in povečevali kakor dve pravkar razobešeni plenici. A pravo obliko, obliko kril, sta dobili šele, ko ju je sonce dodobra posušilo. Kmalu zatem je zdaj že blede obarvana žuželka poletela. Ko pa so se pozno popoldne krave pričele zgrinjati po ulicah med suhimi zidovi, so se čudile živopisanemu pastirju, ki je razposajeno letal nad vodo. Novica je obšla svet: rodil se je kačji pastir, zveličar prazgodovine.

Odlomek je iz zbirke poetičnih esejev *Levitve*, avtorja Iztoka Geisterja. Zbirko je leta 2001 založila Mladinska knjiga, čudoviti opis kala in rojstva kačjega pastirja pa najdemo na straneh 26 in 27, v eseju »Oda vodi«.

15TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF ODONATOLOGY July 2001, Novosibirsk, Russia

Second Announcement by the Chairman of the Organizing Committee,
Professor Dr Anatoly Yurevich HARITONOV

Institute of Animal Systematics and Ecology of the Siberian Branch of the Russian Academy of Sciences cordially invites all those interested in damselflies and dragonflies to a stimulating fortnight in Novosibirsk.

PLACE OF THE MEETING: Institute of Animal Systematics and Ecology, Siberian Branch, Russian Academy of Sciences, Ul. Frunze 11, RUS-630091 Novosibirsk, RUSSIA

CORRESPONDENCE to the Secretary of the Organizing Committee: Dr Oleg Kosterin, Institute of Cytology and Genetics, Siberian Branch, Russian Academy of Sciences, Lavrentiev Ave 10, RUS-630090 Novosibirsk, Russia. - Fax: ++ (7) – 382-331278, -E-MAIL: kosterin@bionet.nsc.ru

FORMAL LETTER OF INVITATION should be requested only when absolutely required for a leave or grant application. Contact the Chairman of the Standing Committee for the Organization of International Symposia of Odonatology, Mr Kiyoshi Inoue, 5-9, Fuminosato 4-chome, Abeno-ku, Osaka, 545-0004, Japan; E-MAIL: ks-inoue@mx2.nisiq.net, stating the title of the presentation(s) and the details considered useful to be included in the letter. No travel grants are available from the Standing Committee

TENTATIVE PROGRAM, July 2001:

- *Sunday 8:* Arrival and Registration. – I.U.C.N Species Survival Commission / Odonata Socialists Group meeting (attendance free)
- *Monday 9:* Opening Ceremony and Scientific Sessions. Poster display and free talking hours on the SIO start in the afternoon. Informal slide and film program in the evening
- *Tuesday 10:* Scientific Sessions. Poster display and explanation before and after lunch. Slide and film program in the evening
- *Wednesday 11:* Mid-symposium Trip to the Ob River valley, with an alternative trip to Novosibirsk Academy Town and to the Geological Museum
- *Thursday 12:* Scientific Sessions. Symposium Banquet in the evening
- *Friday 13:* Scientific Sessions. Closing Ceremony
- *Saturday 14 – Friday 19:* Tour to the northern Altai Mts, incl. visiting the regional stations of the Russian Academy of Sciences, and places where B. F. Belyshev, the founder of the Siberian odonatology, worked.

TRANSPORTATION: The participants are recommended to arrive by direct flight to Novosibirsk, without a change in Moscow. Contact your travel agent. Bus from the airport to the hotel takes ca 30 min.

PRESENTATIONS: Oral presentations (20 min, incl. discussion), poster displays, slides, film and video programs, and demonstrations.

REGISTRATION: Registration forms are available from the Secretary. Please apply.

COSTS:

- *Registration (incl. Mid-Symposium Trip):* US\$ 100; US\$ 40 (family members); US\$ 50 (students)
- *Banquet:* US\$ 20
- *The Altai trip:* US\$ 150
- *Hotel, per night:* US\$ 30 (single room); US\$ 22 (double room/person)

ABSTRACTS should not exceed 1500 characters (title & address incl.). They should reach the Secretary by 1 May 2001 at the latest, and will be published in the Abstract Booklet.

CLIMATE & CLOTHING: Summer weather in Novosibirsk is warm and comfortable (max. 35°C, min. 12°C), the air is dry, therefore the temperature extremes are easy to take. A shower could be expected. Warm clothing is required for the Altai tour only.

DRAGONFLY SPECIES EXPECTED: More than 40, incl. *Gomphus epophthalmus*, *Nihonogomphus ruptus*, *Aeshna crenata*, *A. serrata*, *A. viridis*, *Epiptera bimaculata*, *Macromia amphigena*, etc.

REGISTRATION FORM REQUEST should be sent to Dr Oleg KOSTERIN, Institute of Cytology and Genetics, Siberian Branch, Russian Academy of Sciences, Lavrentiev Ave 10, RUS-630090 Novosibirsk, Russia. – (FAX: ++ (7) – 382-331278, -E-MAIL: kosterin@bionet.nsc.ru)

WDA'S 2ND INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF ODONATOLOGY 22-27 julij 2001, Gällivare, Švedska

V četrtem letu obstoja, po prvem simpoziju leta 1999 na univerzi Colgate v zvezni ameriški državi New York, pripravlja Mednarodna zveza za kačje pastirje - Worldwide Dragonfly Association (WDA), drugi mednarodni odonatološki simpozij. Tokrat se bo odvijal v mestecu Gällivare na Švedskem med 22 in 27 julijem 2001.

Gällivare je majhno mesto okoli 100 km severno od arktičnega kroga, sredi laponske divjine, ki si resnično zasluži to ime, saj je tam povprečno le en prebivalec na km². Središče dogajanja bo v kompleksu lesenih hišk (Folkets Hus), kjer bodo predavanja, predstavitve posterjev, pripravljajo pa tudi delavnice za določanje ličink. Predvideni so trije izleti, prvi že uvodni dan

simpozija, daljši posimpozijski ter medsimpozijski na najdišče vrste *Somatochlora sahlbergi*, kamor si lahko namesto napornega vzpona privoščite tudi polet z helikopterjem.

Kot vedno so za začetek najbolj zanimive cene (švedska krona (SEK) je trenutno vredna okoli 24,3 SIT):

Kotizacija SEK 900

Družinski člani SEK 350

Študentje SEK 450

Za prenočevanje nudijo hotel, kočje, dovoljeno je tudi taborjenje:

Hotel (6 nočitev):

Enoposteljna soba SEK 4470. Dodatna noč SEK 745.

Dvoposteljna SEK 2985 na osebo. Dodatna noč SEK 995 za sobo.

Triposteljna SEK 2400 na osebo. Dodatna noč SEK 1200 za sobo.

Kočje:

Kočje imajo dve sobi z dvema posteljama, kuhinjo, kopalnico in savno. Stanejo okoli SEK 950 na osebo, seveda če je kočja polno zasedena.

Če si boste zaželeli simpozijško majico vas bo ta stala 80 kron, tradicionalna simpozijška večerja pa 300 kron. Poleg tega se lahko udeležite večera s petjem, plesom in hrano v Laponski vasi (SEK 150). Izleti stanejo 150, 400 (brez helikopterja) ter 2700 kron.

Podrobnejše informacije o simpoziju, možnostih nastanitve, prevozih, zgodovini kraja, programu in sploh vsem, kar vas še zanima, lahko najdete na internetu na naslovu: <http://www.powell.colgate.edu/wda/Sweden.htm> ali pa obrnete neposredno na organizatorje: *Anna & Göran Sahlén, Dragonfly Symposium organisers, Trallbo, Vreta Parkväg 12, SE-75591 Uppsala, Sweden.*

(A. ŠALAMUN)

DODATEK K GRADIVU ZA ODONATOLOŠKO BIBLIOGRAFIJO SLOVENIJE XI.

Pod tem imenom bodo tudi v prihodnje v *Erjavecii* zbrani naslovi odonatološke literature, ki je izšla po objavi Gradiva za odonatološko bibliografijo Slovenije (KIAUTA, B., 1994. *Exuviae* 1/1: 9-15). Ob tej priložnosti vas prosim, da pošljete kopije vsakršnih objavljenihotic, sestavkov ali člankov, ki vsebujejo favnistične podatke za ozemlje

Slovenije ali se kako drugače dotikajo kačjih pastirjev na naslov: **Matjaž Bedjanič, Fram 117/a, SI-2313 Fram**. Kot vedno bo poskrbljeno, da bo vaš prispevek omenjen tudi v *Odonatological Abstracts*, ki so sestavni del uglednega mednarodnega odonatološkega časopisa *Odonatologica*.

352. BEDJANIČ, M., 2000. Mladinski ekološki raziskovalni tabor Vogrsko 2000. *Erjavecija* 10: 7-10.
353. BEDJANIČ, M., 2000. *Proposals for addition to the Annexes of the Habitat Directive: Cordulegaster heros Theisinger 1979*. Republic of Slovenia, Ministry of Environment and Spatial Planning, Nature Protection Authority, Ljubljana. 6 str.
354. BEDJANIČ, M., 2000. *Analiza stanja biotske raznovrstnosti Slovenije: Kačji pastirji (Odonata)*. Elaborat za MOP - Upravo RS za varstvo narave, Fram. 34 str.
355. BEDJANIČ, M. & U. ČERVEK, 2000. Poročilo skupine za kačje pastirje. V: M. Bogataj (ured.), Mladinski ekološko raziskovalni tabor Mura 2000, str. xvi-xviii, Pomurski ekološki center & SEG, Murska Sobota.
356. BEDJANIČ, M. & A. PIRNAT, 2000. Prispevek k poznavanju favne kačjih pastirjev (Insecta, Odonata) Vipavske doline (zahodna Slovenija). *Natura sloveniae* 2(2): 29-45.
357. BOŽIČ, L., 2000. Zanimiva nova najdba dristavičnega spreletavca *Leucorrhinia pectoralis* v Prekmurju. *Erjavecija* 10: 15-17.
358. BREŠČAK, I. & P. VALIČ, 2000. *Naravni spomenik Mlake*. Društvo učiteljev biologije Slovenije & Občina Vipava, Vipava. viii str.
359. ČERVEK, U., 2000. Mladinski biološki raziskovalni tabor Stari trg pri Ložu 2000. *Erjavecija* 10: 10.
360. DAVID, S., 2000. New records of dragonflies (Insecta, Odonata) from Slovakia. *Biologia, Bratislava* 55(5): 444.
361. HATERD, VAN DE R., 2000. Waterkwaliteit in het Sloveense karstgebied: Heldere wateren – diepe grotten. *Natura* 97(5): 137-140.
362. JEŽ, M., 1983. Živalstvo na Slovenjebistriškem. V: F. Šerbelj (ured.), Zbornik občine Slovenska Bistrica I., str. 479-482, Skupščina občine in Kulturna skupnost občine Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica. 591 str.
363. KIAUTA, B., 1967. Motivi kačjih pastirjev na poštinih znamkah. *Proteus* 30(1): 28-29.

364. LANG, C., 2000. Untersuchungen zu *Cordulegaster heros* Theischinger, 1979 und *C. bidentata* Selys, 1843 – Teil 2: Larven. *Anax* 3: 23-27.
365. PIRKER, P., 2000. Opazovanje poteka preobrazbe ranega plamenca *Pyrrhosoma nymphula* v mlaki pri Bukovski vasi na Koroškem. *Erjavecija* 10: 14-15.
366. PUSCHNIG, R., 1905. Kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia* II, Klagenfurt 95: 18-31.
367. PUSCHNIG, R., 1905. Kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia* II, Klagenfurt 95: 61-72.
368. PUSCHNIG, R., 1906. Weitere kärntnerische Libellenstudien. *Carinthia* II, Klagenfurt 96: 109-120.
369. PUSCHNIG, R., 1908. Kärntnerische Libellenstudien, Dritte Folge. *Carinthia* II, Klagenfurt 98: 87-101.
370. RAAB, R., 1993. Beitrag zur Kenntnis der Libellenfauna des Pressegger Sees und anderer Gewässer des Gailtales (Kärnten) (Insecta: Odonata). *Carinthia* II 183/103: 443-452.
371. STERNBERG, K. & C. RÖHN, 1999. *Coenagrion hastulatum* (Charpentier, 1825). V: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 1: Allgemeiner Teil, Kleinlibellen (Zygoptera), str. 237-246, Ulmer, Stuttgart.
372. STERNBERG, K. & K. ULLRICH, 2000. *Aeshna grandis* Linnaeus, 1758). V: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 54-68, Ulmer, Stuttgart.
373. STERNBERG, K. & K. ULLRICH, 2000. *Somatochlora flavomaculata* (Vander Linden, 1825). V: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 265-275, Ulmer, Stuttgart.
374. STERNBERG, K., B. HÖPPNER, A. HEITZ & S. HEITZ, 2000. *Onychogomphus uncatatus* (Charpentier, 1840). V: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 348-358, Ulmer, Stuttgart.
375. STERNBERG, K., B. HÖPPNER, F.-J. SCHIEL, M. RADEMACHER, 2000. *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840). V: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 391-402, Ulmer, Stuttgart.

376. STERNBERG, K., 2000. *Leucorrhinia rubicunda* (Linnaeus, 1758). *V*: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 427-436, Ulmer, Stuttgart.
377. ŠALAMUN, A., 2000. Poročilo odonatološke skupine. *V*: M. Govedič (ured.), Raziskovalni tabor študentov biologije Šalovci '99, str. 23-27, Zveza za tehnično kulturo Slovenije, Ljubljana.
378. ŠALAMUN, A., 2000. Raziskovalni tabor študentov biologije Cerkno 2000. *Erjavecija* 10: 11-12.
379. ŠEGULA, B., 2000. Mlaka v "Gorci" – izginjajoči dom hribskega urha. *Temporaria* 4(2): 22-23.
380. TROCKUR, B. & K. STERNBERG, 2000. *Epithea bimaculata* (Charpentier, 1825). *V*: Sternberg, K. & R. Buchwald (ured.), Die Libellen Baden-Württembergs Band 2: Großlibellen (Anisoptera), Literatur, str. 218-231, Ulmer, Stuttgart.
381. TWEEL, VAN M. & L. VAN TWEEL, 2000. Flora en Fauna van het Sloveense karstlandschap. *Natura* 97(5): 131-136.
382. WARINGER, J., 1982. Beitrag zur Kenntnis der Libellenfauna des Hafnersees (Kärnten). *Carinthia* II 172./92: 355-360.